

27.6.2014

Valtiovarainministeriö

Itä-Suomen aluehallintoviraston lausunto HE laiksi kuntien velvoitteiden ja ohjauksen vähentämisestä ja monialaisten toimintamallien tukemista koskevista kokeiluista

Kuntakokeiluhankkeen kuusi (6) eri toimintamallikonaisuutta, hyvinvoinnin integroitua toimintamallia koskeva kokeilu, koulutuspalveluja koskeva kokeilu, kuntien toiminnan valvontaa koskeva kokeilu, asumispalveluja koskeva kokeilu, kuntien ja Kansaneläkelaitoksen yhteistyötä koskeva kokeilu sekä nuorisotakuuta koskeva kokeilu, ovat tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja. Itä-Suomen aluehallintoviraston näkemyksen mukaan kokeilussa tulisi lisäksi samanaikaisesti kehittää lainsäädäntöä siten, että viranomaisten yhteistyön edellytykset paranevat ja joustavat toimintakäytännöt mahdollistuvat.

Ennen lain vahvistamista tulee vielä tarkemmin arvioida voidaanko samalla kehittää lainsäädäntöä ja saada näitä toimintamalleja nopeammin käytäntöön myös muualla Suomessa. Samoin on syytä miettiä, onko kokeilun aikataulu liian pitkä ja hidastako se muutoksia, koska hyviä toimintamalleja on kehitetty eri puolilla maata moniammatilliseen toimintaan. Kokeilusta ei saa tulla lisätyötä kunnille eikä se saa monimutkaistaa hallintoa.

Kuntakokeilujen riskinä voi olla, että kokeiluhanke on oma kokonaisuutensa ja siinä ei tapahdu eri toimintamallien integroitumista. Tarkoituksenmukaisessa ja joustavissa palvelutuottamisprosessissa esimerkiksi Hyvinvoinnin, Nuorisotakuun ja Koulutuspalvelun toimintamallit integroituvat vahvasti toisiinsa.

Itä-Suomesta liian vähän kokeilukuntia

Itä-Suomen näkökulmasta on valitettavaa, että kokeilussa on mukana vain kaksi maakuntakeskusta. Näistä maakuntakeskuksista on mainittu ainoastaan keskuskäytävät, vaikka Joensuu ja Kuopio ovat rakentamassa tiiviimpää useamman kunnan yhteistyötä eri toimialoilla. Näissä molemmissa maakuntakeskuksissa on luotu onnistuneita yhteistyön malleja koko seudulle ja kokeilu ei saa eristää jo toimivia malleja kehittymästä.

Etelä-Savon maakunnasta ei ole hankkeissa yhtään kuntaa mukana, vaikka Mikkelin kaupunki haki kokeiluun. Koulutuspalvelukokeiluun olisi Mikkelin seudulla ollut tarjonta laajaa kokemusta 2000 -luvun alkupuolelta sen pyrkiessä rakentamaan 7 - 9 kunnan alueen käsittävää yhteistä seudullista opetuspalvelukeskusta.

Kokeiluun osallistuminen aiheuttaa kunnille lisätyötä ilman lisäresursseja. Valtion ja kuntien välisiin palvelusopimuksiin onkin sisällytetty ehtoja, että toimintamallin toteuttaminen vaatii erillistä ulkopuolista rahoitusta, kuten esimerkiksi Euroopan Unionin rakennerahastovaroja.

Näkemyksiä toimintamallien sisältöön:

Hyvinvoinnin integroitua toimintamallilla pyritään moniammatillisesti tuottamaan asiakkaasta kokonaiskuva. Malliin sisältyy viranomaisten tiedonvaihdon helpottaminen. Tämän toivoisi toteutuvan, koska esimerkiksi nuorisotakuun toteuttamisen yhtenä ongelmakohtana on koettu tiukat henkilöä koskevat salassapitosäädökset. Kokonaisvaltaisen palvelusuunnitelman tavoitteena tulee myös olla painopisteen siirtymisen entistä vahvemmin ennaltaehkäisevään työhön.

Koulutuspalveluja koskeva kokeilu on kuvattu lakiesityksessä kovin ohuesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi viime viikolla toisen asteen koulutuksen ja vapaan sivistystyön uudistamisen lähtökohdat vuosille 2014 - 2016. Ministeriön julkaisemissa lähtökohdissa on samoja elementtejä kuin kuntakokeilua koskevassa lakiesityksessä. Aikataulujen ollessa päällekkäisiä voi kysyä, tuottaako kuntakokeilu merkittävää lisäarvoa koulutuspalvelujen paikalliseen ja alueelliseen järjestämiseen.

Keväällä 2014 julkaistiin nuorisotakuuta koskeva selvitys. Selvityksessä todettiin, että nuorisotakuun toimivia osa-alueita ovat nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö. Selkeä ongelma on, että monen nuoren tarvitsemien mielenterveys- ja päihdepalvelujen palvelutarjonta on monella paikkakunnalla puutteellinen. Te-toimistojen resurssien vähyys on estänyt osassa maata nuorisotakuun tehokasta toteuttamista. Kuntakokeilun nuorisotakuuta koskevaan osioon esitetään sopimuksia kuntien ja työ- ja elinkeinotoimistojen yhteistyöstä, mikä mahdollistaa työ- ja elinkeinotoimistoihin nimetyn yhteyshenkilön nuoria koskeviin asioihin.

Valvontaa ja lupahallintoa on liian monella tasolla. Kuntakokeilun tulee edistää nykyistä selkeämpää työnjakoa valvonnassa. Valtion aluehallinnon rakenteita uudistavassa VIRSU-hankkeessa selvitetään useammalla hallinnon tasolla hoidettavia tehtäviä ja prosesseja, joissa esimerkiksi valvonta, on jaettu osaksi valtion aluehallinnon ja keskushallinnon kesken tai osaksi kuntiin. Itä-Suomen aluehallintoviraston mielestä vuoden 2014 loppuun mennessä valmistuvat VIRSU-hankkeen ehdotukset tulee huomioida kuntakokeiluissa.

Kokeiluissa tulisi huolehtia siitä, että valvonnan riippumattomuus tulee jatkossakin turvata. Valvonnassa on lisäksi tärkeä huolehtia riittävästä yhdenmukaisuudesta.

Itä-Suomen aluehallintovirasto pitää kuntakokeilulakiluonnoksen 12 §:ää (indikaattoriperusteisen valvonnan käyttöönotto ja edistäminen) hallinnon työtä monimutkaistavana. Ongelmallista on, että virastojen tehtäväksi laitettaisiin sellaisten tuloksellisuusmittareiden valvonta, joiden sisältö ja toimivuus eivät ole selvillä ja joiden valintaan ne eivät ole voineet vaikuttaa.

Itä-Suomen aluehallintovirasto esittää, että aluehallintovirastot tulee kytkeä kiinteästi kuntakokeiluihin, koska suuri osa kokeiluista kuuluu aluehallintovirastojen toimialaan.

Ylijohtaja

Elli Aaltonen

Tuula Kääriäinen

Neuvotteleva virkamies